

בית המשפט העליון

בש"פ 1897/19

לפני: כבוד השופט י' אלרון

העורר: היועץ המשפטי לממשלה

נגד

המשיב: ג'רמי ריצ'רד טוויל

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בירושלים בתה"ג
9757-07-18 מיום 10.3.2019 שניתן על ידי כב' השופטת
ח' מ' לומפ

תאריך הישיבה: י' באדר ב' התשע"ט (17.3.2019)

בשם העורר: עו"ד תם כהן

בשם המשיב: עו"ד גדי זילברשלג; עו"ד ירון לונדון

החלטה

1. לפניי ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בירושלים (השופטת ח' מ' לומפ) בתה"ג 9757-07-18 מיום 10.3.2019, במסגרתה נדחתה בקשת העורר להורות על מעצרו של המשיב מאחורי סורג ובריח עד להסגרתו בפועל, והתקבלה בקשת המשיב, כך שיותר לו לצאת לתפילות השבת.

רקע ותמצית ההליכים הקודמים

2. ביום 11.1.2018 הגישה ממשלת גרמניה למדינת ישראל, על יסוד האמנה האירופית בדבר הסגרה (כ"א 647, כרך 17 בעמ' 87), בקשה להסגיר לידיה את המשיב, לצורך העמדתו לדין באשמת ביצוע עבירות הונאה חמורות נגד חברות גרמניות (להלן: בקשת ההסגרה).

3. המעשים המיוחסים למשיב תוארו בהרחבה בהחלטות בית המשפט המחוזי בירושלים, במהלך ניהול ההליך בבקשת ההסגרה וכן בסיומו, עת הוכרז המשיב בר-הסגרה.

בתמצית בלבד אציין כי על פי הנטען בבקשת ההסגרה, המשיב ביצע בצוותא חדא עם אחד כריסטוף קוהרן, תייר מצרפת, שורת מעשי הונאה וניסיונות למעשי הונאה נגד חברות גרמניות. כלל מעשי המרמה בוצעו מישראל, בדירות שנשכרו על-ידי המשיב לצורך כך.

כמו כן מתואר בבקשת ההסגרה כי המשיב וקוהרן יצרו קשר עם עובדי חברות שונות, הזדהו בכזב כמנכ"ל החברה, ויצרו בפני העובד מצג שווא לפיו אדם מטעמו של המנכ"ל עתיד ליצור בקרוב קשר במטרה לקדם עסקה סודית כביכול של החברה. בהמשך, התקשרו השניים פעם נוספת עם העובדים, הפעם הזדהו כאדם מטעמו של המנכ"ל, והורו לעובדים להעביר סכומי כסף לחשבונות בנק במדינות שונות.

בדרך זו, כך נטען, הצליחו השניים לגרום לעובדי החברות להעביר לחשבונות הבנק – קרי לידיהם – סכום של כ-4 מיליון אירו. בנוסף, ניסו השניים להעביר לידיהם סכום של כ-3.2 מיליון אירו נוספים, אשר לא הועברו לבסוף לאחר שהתעורר חשדם של העובדים עמם שוחחו השניים.

שותפו של המשיב הוסגר לגרמניה ביום 28.6.2018, ולאחרונה נדון לעונש מאסר בן 5 שנים ו-3 חודשים.

4. ביום 3.7.2018 נעצר המשיב לפי סעיף 6 לחוק ההסגרה, התשי"ד-1954 (להלן: חוק ההסגרה), ולמחרת הוגשה העתירה להכרזתו בר-הסגרה, בד בבד עם בקשה למעצרו עד למתן החלטה בעתירה, לפי סעיף 5 לחוק ההסגרה.

5. ביום 4.9.2018, לאחר קבלת שני תסקירים מטעם שירות המבחן, הורה בית המשפט המחוזי (השופטת ח' זנדברג) במ"ת 9731-07-18 על מעצרו של המשיב בפיקוח אלקטרוני, ובכפוף לתנאים הבאים: פיקוח של מפקח אחד למשך 24 שעות ביממה; הפקדה בקופת בית המשפט בסך 200,000 ש"ח; ערבות עצמית בסך 300,000 ש"ח; ערבויות צד ג' של כל אחד מחמשת המפקחים בסך 50,000 ש"ח; צו עיכוב יציאה מהארץ לרבות הפקדת כל הדרכונים שברשות המשיב; וכן בכפוף לתנאי שהוצע על ידי המשיב ובהסכמת בעלת הדירה, חמותו של המשיב, לפיו ימציא נסח רישום בו רשומה משכנתא מדרגה ראשונה לטובת מדינת ישראל על מלוא שווייה של דירת מגוריה.

לאחר התרשמות ישירה מהמפקחים המוצעים, ולנוכח הצעת המשיב – בהסכמת חמותו – לשעבד את דירתה לצורך הבטחת התייצבותו, הורה בית המשפט המחוזי על מעצרו בפיקוח אלקטרוני בכפוף לתנאים שפורטו לעיל.

6. ערר שהגיש העורר לבית משפט זה נדחה באופן חלקי, ובמסגרתו קבעה השופטת ע' ברון (בש"פ 6615/18), את הדברים הבאים:

"סופו של דבר, הערר נדחה כאמור למעט התערבות בשניים מהתנאים שקבע בית המשפט המחוזי. האחד – כתנאי לשחרור המשיב ממעצר מאחורי סורג ובריח והשמתו במעצר בפיקוח אלקטרוני, יפקיד לקופת בית המשפט במזומן או בערבות בנקאית סך של 400,000 ש"ח (במקום 200,000 ש"ח שעליהם הורה בית המשפט המחוזי); והשני – בכל זמן נתון יהיו עם המשיב בכתובת מעצרו בפיקוח אלקטרוני שניים מהמפקחים שקבע בית המשפט (ולא רק מפקח אחד). שאר התנאים שקבע בית המשפט המחוזי יותרו בעינם."

7. בית המשפט המחוזי (השופטת ח' מ' לונד) קיבל ביום 10.3.2019 את עתירת העורר, והכריז על המשיב בר-הסגרה לגרמניה, תוך שנקבע כי הוא זכאי להגנה הקבועה בסעיף 1א לחוק ההסגרה, לשאת את עונשו בישראל, ככל שישורשע בדין וידון לעונש מאסר בפועל.

8. במעמד מתן ההחלטה בעתירה קבע בית המשפט המחוזי כי תנאי המעצר בפיקוח אלקטרוני כפי שנקבעו בהחלטות קודמות יותרו על כנם, וזאת למעט הקלה אחת – מתן אפשרות למשיב לצאת לתפילת שחרית ביום השבת, בין השעות 8:30 עד 11:00, בבית הכנסת המצוי במרחק 100 מטר מביתו.

מפאת חשיבותם לעניינו, אביא את הדברים כלשונם:

"אשר לבקשת העותר [העורר – י' א'], לא מצאתי להורות על מעצרו של המשיב עד להסגרתו בפועל, שכן מדובר במי שבמשך תקופה ארוכה שוחרר ללא כל תנאי על אף שידע על החקירה ועל כך ששותפו הוסגר לגרמניה. המשיב לא ניסה להימלט מישראל.

בנוסף, נקבעו בעניינו תנאים מכבידים ביותר. הוא שוהה מזה כששה חודשים במעצר באיזוק ולא הפר את התנאים ולכן לא מצאתי כעת שמצאתי כי הוא בר הסגרה, להורות על מעצרו.

9. מכאן הערר שלפניי, במסגרתו שב העורר על בקשתו לעצור את המשיב במעצר של ממש חלף מעצרו בפיקוח אלקטרוני.

טענות הצדדים בערר

בנימוקי הערר ובטיעון לפניי נטען כי בית המשפט קמא נמנע מלהעניק משקל לשינוי 'נקודת האיזון' עת הוכרו המשיב בר-הסגרה לגרמניה. לשיטת באת-כוח העורר, עם מתן ההחלטה להסגרת המשיב, גובר החשש להימלטותו מאימת הדין, ועמו החשש להפרת התחייבויותיה הבינלאומיות של מדינת ישראל, באופן המטה את הכף לעבר העברתו של המשיב למשמורת מאחורי סורג ובריה.

עוד נטען כי שגה בית המשפט המחוזי משנתן משקל לכך שהמשיב לא הפר עד כה את תנאי המעצר בפיקוח אלקטרוני, שכן לשיטת באת-כוח העורר, הימלטות היא "ארוע נקודתי שקורה בהינף אחד, ללא סימנים מכינים וללא 'הפרות קלות' בדרך", כלשונה, ואין לזקוף זאת לזכותו.

לבסוף נטען כי שגה בית המשפט המחוזי משהתיר למשיב לצאת לתפילות יום השבת. וזאת מאחר ומעצר בפיקוח אלקטרוני לא יכול לדור בכפיפה אחת עם פתיחת "חלונות" בעילות שאינן מנויות מפורשות בסעיף 22ד(1)(ג)(2) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים).

10. מנגד בא-כוח המשיב סבור כי יש לדחות את הערר. במהלך הדיון לפניי הדגיש בא כוחו את התנאים המחמירים שהוטלו על המשיב ובכללם את הערבויות הגבוהות בסך 400,000 ש"ח במזומן; 50,000 ש"ח מכל ערב; וכן רישום משכנתא לטובת המדינה על דירת חמותו של המשיב בצפון תל-אביב, וזאת בסכום של כ-5 מיליון ש"ח.

עוד הדגישו באי כוחו של המשיב כי הוא מקיים את תנאי המעצר בפיקוח אלקטרוני בקפידה באופן המעיד על האמון שניתן לתת בו, ואף היה משוחרר במשך כשנה ללא תנאים מיום מעצרו ועד להגשת בקשת ההסגרה, ויש בכך כדי להפיג את החשש מהימלטות.

דיון והכרעה

11. דין הערר להידחות חלקית.

12. אמנם, סעיף 15 לחוק ההסגרה קובע כי "מבוקש שהוכרז בר-הסגרה רשאי בית המשפט לצוות על החזקתו במשמורת עד להסגרתו, אם לא בוטלה ההכרזה בערעור או על פי סעיף 19".

13. כפי שנקבע לא אחת, השיקולים המנחים את בית המשפט בבואו לצוות על החזקתו של מבוקש שהוכרז בר-הסגרה במשמורת "דומים – אך לא זהים – לאלה שבהליך מעצר 'רגיל' לאחר כתב אישום" (בש"פ 1163/11 פרקופץ נ' מדינת ישראל פסקה טו (7.3.2011) (להלן: פרשת פרקופץ)).

השוני בין הליך המעצר הרגיל לבין מעצר בהליכי הסגרה, אם כן, טמון בשניים – החשש המובנה הקיים בהליכי הסגרה כי המבוקש יחמוק מן הדין; וקיומן של התחייבויות החלות על מדינת ישראל לפי הדין הבינלאומי להסגיר את המבוקש לידי המדינה המבקשת (ראו: בש"פ 587/19 עקנין נ' היועץ המשפטי לממשלה פסקה 16 (7.2.2019)). כמו כן, לאחר שהוכרז אדם בר הסגרה, משתנה נקודת האיזון, שכן "ככל שלכאורה קרב יום הסגרה, כן יגבר הדחף להימלטות" (פרשת פרקופץ, פסקה טו).

יחד עם זאת, חזקת החפות – ולצדה החשש מפני פגיעה בלתי מידתית בחירותו של אדם – עודנה שרירה וקיימת.

לנוכח חזקת החפות העומדת למי שנתבקשה הסגרתו אף לאחר שהוכרז בר-הסגרה, "נקודת המוצא היא כי יש לחתור להגשמת תכלית ההגנה על חירותו של האדם כזכות חוקתית ככל שהדבר ניתן להגשמה בלא לסכל את המעצר במובנה הייחודי בהליך ההסגרה, וכאשר ניתן להבטיח מטרה זו בערבויות שחרור מתאימות" (בש"פ 725/09 היועץ המשפטי לממשלה נ' אברג'יל פסקה 21 (30.1.2009)).

על כן, עלינו לבחון האם ניתן להבטיח את מטרת המעצר – ובפרט הפגת החשש מפני הימלטות והבטחת התחייבויותיה של ישראל כלפי המדינה המבקשת – באמצעים שפגיעתם בחירותו של המבוקש פחותה.

מן הכלל אל הפרט

14. בענייננו, המשיב אכן הוכרז בר-הסגרה, אך קבלת עמדת באת-כוח העורר, לפיה שינוי נקודת האיזון בלבד יש בה כדי להביא למעצרו מאחורי סורג ובריח, תביא לפגיעה לא מידתית בזכויותיהם של מבוקשים שהוכרזו ברי-הסגרה, כך שבפועל, לא ניתן יהיה להצביע על נסיבות בהן ראוי לשחרר מבוקש לחלופת מעצר או למעצר בפיקוח אלקטרוני.

15. אני סבור כי במקרה הפרטני שבפנינו, תנאי המעצר בהם שוהה המבקש ובכללם הפיקוח האלקטרוני, הערבויות הגבוהות, המשכנתא על הבית, קיומם של מפקחים אמינים וכן צו עיכוב היציאה מהארץ, יש בהם כדי להפיג את החשש מפני הימלטותו תוך פגיעה מידתית בזכויותיו.

זאת ועוד, נסיבותיו האישיות של המשיב לרבות העובדה כי ביצע את העבירה בישראל ולא ניסה להימלט מרשויות החוק, וכן הימצאותם של רעייתו ושלושת ילדיהם בביתו מחזקים את הסברה כי עילת ההימלטות בנסיבותיו – חלשה.

על כך יש להוסיף גם את האמור בתסקיר שירות המבחן, אשר אמנם לא בא בהמלצה לשחררו לחלופת מעצר, אך עמד על הקשר החזק בין המשיב לילדותיו, ועל התלות שלו במשפחתו שבישראל, באופן שיש בו כדי להפיג את החשש מהימלטותו.

16. לצד הדברים אציין כי למרות שנמצא כי יש להותיר את תנאי המשמורת שנקבעו למשיב על כנם, אני סבור כי הקלה בהם – בדרך של פתיחת "חלון" ליציאה לתפילות יום השבת – אינה מן העניין. משהשתנתה נקודת האיזון, ומשתנאי המשמורת לא מאיינים את החשש מפני הימלטות המשיב, אין מקום להקל בתנאים המעצר בפיקוח אלקטרוני שנקבעו בענייננו.

17. סוף דבר, הערר נדחה חלקית, באופן שאני מורה על ביטול החלטת בית המשפט קמא באשר ליציאתו לתפילות יום השבת, אך מותיר את תנאי המעצר בפיקוח אלקטרוני כפי שנקבע בהחלטת בית המשפט קמא.

ניתנה היום, י"ב באדר ב' התשע"ט (19.3.2019).

ש ו פ ט